

ALKMAARSE VROUW

De Gelderlander 12-7-2014

De dood in de ogen

Reconstructie van vrouw die meevocht tijdens beleg in de Tachtigjarige Oorlog.

door Winnie van Galen

ALKMAAR - Haar gezicht staat zorgelijk. Haren pieken langs haar wangen. Een jaar of 35 is ze. Haar gelaat en handen zien er een beetje groezelig uit. Net als het witte bovenstuk, een partlet, dat ze over de schouders draagt. Aan haar vingers kleeft bloed. In haar linkerhand klemt ze een zwaard met een bebloed heft. Ze lijkt de dood in de ogen te kijken. Waar denkt ze aan? Waar is ze naar op weg? Wie is ze? Niemand die het weet. Er is wel wat te puzzelen. In 2010 is ze gevonden tijdens opgravingen in het centrum van Alkmaar, bij de Paardenmarkt. Ze lag in een klein massagraf samen met vier mannen, drie tieners en een kind. Het vermoeden bestaat dat ze sneuvelde tijdens het Beleg van

Alkmaar in 1573, toen de stad strijd leverde met de Spanjaarden. Uit historisch materiaal is bekend dat vrouwen actief betrokken waren bij de strijd. Moedige vrouwen 'die met volharding en kracht meevochten'. Dat beeld drong zich op toen werd besloten het skelet van de vrouw een gezicht te geven. 'Alkmaars eigen onbekende soldaat, een nieuw symbool van het Beleg van Alkmaar', omschreef gedeputeerde Elvira Sweet haar, vlak voor de onthulling van de reconstructie, gisteren in het Stedelijk Museum van Alkmaar. „Wanneer u haar ziet, zult u geen twijfels hebben over haar bijdrage aan de strijd. Deze vrouw die letterlijk op de muren stond met haar zwaard. Vooral schreeuwend om de vijand af te leiden.” De Alkmaarse vrouw was naar schatting

zo'n 1,70 lang en tussen de 25 en 36 jaar oud toen ze overleed. Vermoedelijk was ze van eenvoudige komaf. Aan de reconstructie is door drie vrouwen gewerkt. Fysisch antropoloog Maja d'Holloosy maakte het hoofd, Suzanne Spruijt van Het Atelier van Toen, gespecialiseerd in middeleeuwse kledij, zorgde voor de kleding en Mienke van Gogh vervaardigde uit hard piepschuim het lichaam. Enkele maanden heeft d'Holloosy aan een replica van het hoofd gebouwd. Dat bouwde ze op van klei, waarna er vele stappen verder een afgietsel van siliconenrub-

ber is gemaakt. Uitgangspunt bij de reconstructie waren de kenmerken van een blanke vrouw tussen de 30 en 35 jaar oud. Veel aandacht is besteed aan de neus, 'een van de best onderzochte gezichtskenmerken'. Voor de gelaatsuitdrukking bestudeerde d'Holloosy foto's van soldaten die voor, tijdens en na de oorlog zijn gemaakt. Daarmee ontstond het beeld van een vrouw 'die haar mannetje staat'. De kleding van de Alkmaarse vrouw is onder meer gebaseerd op afbeeldingen van meesterschilders uit de zestiende eeuw. Daarbij is onder meer gelet op het sociale milieu waar de Alkmaarse vrouw vermoedelijk toe behoorde. Vrouwen uit die tijd droegen vaak een ruime rok met veel plooiën, wat veel bewegingsruimte gaf. Tevens gaf Spruijt haar een paar 'stevige stappers' van het model 'koeienbekschoen'. Mienke van Gogh creëerde het piepschuimen lichaam, waarvoor een hedendaagse vrouw model heeft gestaan. Ze gaf het de expressie 'van een dappere vrouw die leed en oog in oog stond met de dood'.

“Wanneer u haar ziet, zult u geen twijfels hebben over haar bijdrage aan de strijd

Gedeputeerde Elvira Sweet

Bijzondere vondst zet Alkmaar op kaart

ALKMAAR - Het was een vondst die Alkmaar archeologisch gezien op de kaart zette: de massagraven die in 2010 werden ontdekt tijdens archeologische werkzaamheden in het centrum van Alkmaar. Het centrum moest op de schop voor stadsvernieuwing. Op deze plek stond van 1448 tot 1574 een Minderbroedersklooster; aanleiding om hier onderzoek te doen. Naast de twee massagraven, zeer vermoedelijk ontstaan door de

strijd in 1573 tegen de Spanjaarden, werd een ander graf met meerdere skeletten ontdekt. Een ervan was van de vrouw die nu is gereconstrueerd. „Ze is weer thuis”, zei conservator Christi Klinkert van het Stedelijk Museum Alkmaar gisteren bij de onthulling. Ze werd begraven op enkele honderden meters bij het museum vandaan. De opgravingen in het centrum

van Alkmaar trokken veel bekijks en duurden slechts negen weken, mede dankzij de inzet van studenten van de Universiteit Leiden. Naast de massagraven van strijders en de graven van gestorven bedelmonniken, werd er ook servies (vermoedelijk gebruikt in het klooster) en metaal gevonden, onder meer een vingerhoedje. Tevens werd er een skelet ontdekt daterend van rond het begin van de jaartelling.

■ Links: de verschillende stappen in de reconstructie van het gezicht van de Alkmaarse vrouw.

Rechts: de vrouw in het Stedelijk Museum van Alkmaar. foto Rob Huibers/HH